

EL

FULL

DE

l'àguila

coabarrada

2011

Espècies per avui, espècies per al demà

sumari

Carlos Sánchez

Antecedents • Els pioners: Pal, Jota, Vent i Xaloc • **Aprenent sense pares** • El petit Xaloc, adoptat pels majors • **Moviments exploratoris: què hi ha més enllà?** • La dispersió: on van tots els joves • **Alliberament d'una parella** • Seguint per aclarir incògnites • **Donar a conèixer** • Molts interessats, molts involucrats • **Red Bonelli a Espanya** • Com puc ajudar l'àguila coabarrada i tots els rapinyaires?

Edició: Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori.
Govern de les Illes Balears
Text: Carlota Viada (Fundació Natura Parc)
Fotografies: Els autors
Impressió: amadip.esment
Dipòsit legal: PM 1566-2011

Antecedents

L'àguila coabarrada o de Bonelli (*Aquila fasciata*) visqué a Mallorca fins fa uns 40 anys. Va desaparèixer víctima de la intensa persecució a que van estar sotmeses les espècies carnívores.

La insularitat fa difícil una recolonització natural, de manera que el Govern de les Illes Balears va aprovar el 2009 un **Pla de Reintroducció de l'àguila coabarrada a Mallorca**. Les primeres alliberacions s'han realitzat el 2011,

Frédéric Larrey & Thomas Roger

després de comprovar que era tècnica-reintroducció d'aquesta espècie que es doni. Aquest és el primer projecte de ment factible i que l'hàbitat actual és

fa al món.

Nom	Sexe	Dies al niu artificial	Edat de vol
Pal	Masclle	10 dies (va volar el 27 de maig)	Aprox. 60 dies
Jota	Femella	11 dies (va volar el 28 de maig)	Aprox. 59 dies
Vent	Masclle	15 dies (va volar l'1 de juny)	Aprox. 62 dies
Xaloc	Masclle	11 dies (va volar el 4 de juliol)	59 dies

Els tres primers pols van ser col·locats al niu artificial dia 17 de maig; el quart va arribar a Mallorca dia 23 de juny, quan els altres ja havien volat.

Tots van ser recollits, marcats i traslladats a Mallorca per l'associació GREFA. Gràcies al patrocini de REE han pogut ser equipats amb emissors de radiofrecuència i via satèl·lit. També duen un micròxip, l'anella metàl·lica oficial i una de lectura a distància.

El 2011 s'han alliberat els quatre primers pols: tres procedents de nius amb problemes a Andalusia (cedits per la Junta de Andalusia) i un quart criat en captivitat a França (cedit per la Unió on Française de Centres de Sauvagerie de la Faune Sauvage).

Els pioners: Pal, Jota, Vent i Xaloc

Les alliberacions es fan a la Serra de Tramuntana, on s'han preparat les instal·lacions d'alliberació: un niu artificial per a pols ('hacking') i una gàbia d'aclimatació per a aus que ja volen.

La fase preparatòria va incloure l'elaboració de protocols d'alliberament, l'establiment d'un Comitè Tècnic Assessor, assegurar la col·laboració de centres de cria i de rehabilitació per a la cessió d'aus, la inclusió d'aquesta espècie entre les prioritats del Programa Avifauna de correcció d'esteses elèctriques perilloses per a les aus, així com una campanya de divulgació a sectors especialment involucrats.

Aprenent sense pares

Les àguiles coabarrades depenen dels seus pares durant la fase d'aprenentatge. Aquí, els cuidadors han de fer de pares sense que les àguiles els vegin. La resta és qüestió d'instint.

Tot d'una que el primer poll vola se l'ha de dur menjar a prop del niu però no dins, ja que no torna a la plataforma. Els tres primers polls van trobar aquest punt d'alimentació i el van utilitzar diàriament. Durant la segona setmana de juny es va començar a aportar presa viva, que també acceptaren.

Totes quatre àguiles han desenvolupat les tècniques de vol de forma progressiva. Als 10-15 dies del primer vol començaren a utilitzar les corrents tèrmiques i a provar aterraments, que van anar millorant amb la pràctica.

Moviments exploratoris: què hi ha més enllà?

Des de principis d'agost fins a mitjans setembre les àguiles majors van realitzar vols exploratoris arreu de l'illa. Es tracta de viatges de fins a 60-70 km, però que impliquen com a molt un vespre o dos lluny de la zona del niu, de 'casa'.

Curiosament, el petit Xaloc no es va allunyar de la zona d'alliberació, i es va dispersar sense realitzar pràcticament cap moviment exploratori previ, seguint directament a les altres àguiles a la zona de dispersió.

Moviments exploratoris de les tres àguiles majors entre el 10 d'agost i el 25 de setembre de 2011, abastant des de la península d'Alcúdia fins a Andratx, Lluçmajor o Sineu.

han trobat les millors zones per al període de dispersió (la comarca de Migjorn).

També es necessari fer-ne un seguiment en directe, sobre tot mentre estan al niu i durant els primers vols. Aquesta feina ha estat realitzada per un equip humà tant de professionals de la Conselleria i de la Fundació Natura Parc (deu persones) com de voluntaris (25) que s'han dedicat durant més de quatre mesos a cuidar, alimentar i seguir el desenvolupament de les joves àguiles.

El petit Xaloc el dia que es va col·locar al niu artificial. Es pot observar l'antena dels dos emissors –satèl·lit i terrestre– que du a l'esquena.

Donar a conèixer

Alguns dels 25 assistents a la presentació del Pla de Reintroducció de l'àguila coabarrada a pagesos i propietaris de finques de la zona nord de la Serra de Tramuntana, el maig del 2011 a Vinyes Mortix.

El Pla de Reintroducció té una part de divulgació i de difusió dels resultats. S'han realitzat sessions informatives als propietaris i pagesos de la zona nord de la Serra de Tramuntana, al col·lectiu d'ornitòlegs, i també als investigadors de l'IMEDEA. A més, també en una xerrada dirigida al públic en

El petit Xaloc, adoptat pels majors

En Xaloc va sortir del niu quan els majors ja feia més d'un mes que volaven, i sorprenentment va ser adoptat per els seus 'germans'.

Quan va abandonar el niu, no va utilitzar el punt d'alimentació, sinó que des del primer dia, al manco na Jota, li apropava menjar. Aquest comportament, que un poll alimenti a un altre menor fora del niu, no es coneixia en aquesta espècie. En definitiva, aquests comportaments són un bon exemple de l'excel·lent adaptació al medi de les àguiles majors i una símptoma de la socialització del grup.

Carlota Viada/Ernesto Álvarez

La dispersió: on van tots els joves

A partir de la darrera setmana de setembre, van començar la dispersió, que implica abandonar la zona del niu. Aquesta fase s'estén fins que, als 3 o 4 anys d'edat, s'aparellen i ocupen el seu propi territori de cria, normalment a prop d'on van néixer. En aquest període trien camps de conreus o garrigues amb elevada densitat de preses.

Àrea de dispersió triada per les quatre àguiles coabarrades. Aquesta zona és provisional ja que just acaben d'iniciar la dispersió i és possible que també puguin seleccionar-ne d'altres.

Alliberament d'una parella

El projecte considera també alliberar aus rehabilitades en centres de recuperació, seguint el mètode de la gàbia d'aclimatació.

La seva disponibilitat no es pot preveure i a més són molt escasses. Així i tot, enguany se n'han aconseguit tres per a ser alliberades a Mallorca.

El mes de novembre de 2011 se n'alliberà una parella, formada per un mascle nascut el 2009 i una femella, del 2010, ambdós d'Andalusia i que van conviure a GREFA durant vuit mesos. Alliberar exemplars aparellats té un enorme benefici per al projecte, ja que estan més propers a l'edat de cria i també es minimitza el risc de que se'n vagin de l'illa pels llaços que hi ha entre ells; i el mes de novembre coincideix amb el zel de tardor, període menys dispersiu.

Molts interessats, molts involucrats

Aquest projecte de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori és parcialment executat per la Fundació Natura Parc. La Unitat de Fauna i Flora i la Unitat de Sanitat i Control de Fauna desenvolupen gran part de les tasques de camp, amb el suport dels Agents de Medi Ambient.

GREFA, associació d'àmbit estatal amb una gran experiència en grans àguiles, està involucrada en la gestió i marcatge de les aus alliberades i assessora sobre la tècnica d'alliberament. La seva participació és d'enorme vàlua i forma part de la Comissió Tècnica Assessora del projecte.

S'ha comptat amb 25 voluntaris no professionals, coordinats per la Fundació Natura Parc. La seva tasca ha estat de gran ajut, en el suport a la vigilància i seguiment de les aus.

El projecte compta amb el patrocini de Red Eléctrica de España i de Vinyes Mortix.

Com puc ajudar l'àguila coabarrada i altres rapinyaires?

- Recorda la seva importància dins la naturalesa.
- Respecta la tranquil·litat dels seus llocs de cria.
- Respecta les indicacions dels cartells informatius sobre conservació.
- Avisa el COFIB (607-554055) o els Agents de Medi Ambient (112) si trobes un exemplar mort o ferit.
- Ajuda al seu seguiment: comunica al Servei de Protecció d'Espècies (971-176666; especies@dgcapea.caib.es) si observes o fotografies aucells marcats.
- Evita possibles accidents informant el Servei de Protecció d'Espècies de torres elèctriques perilloses o safareigs on puguin morir ofegats.
- Participa com a voluntari al Projecte Bonelli.

A més, el projecte compta amb una altra femella immadura cedida per la Generalitat de Catalunya. Ara se li està cercant un mascle, per poder-los alliberar a Mallorca ja el 2012.

Seguiment per aclarir incògnites

Una de les incògnites d'aquest primer any del projecte és si les àguiles quedaran a Mallorca durant la fase de dispersió o si s'animaran a creuar la mar a pesar que representa una barrera. A la Península poden arribar a recórrer centenars de kilòmetres durant els desplaçaments dispersius.

L'equipament de les quatre àguiles amb emissors de localització GPS via satèl·lit ha permès fer un seguiment molt acurat dels seus moviments. Sabem ara que, de moment, les àguiles romanen a Mallorca, on sembla que

Red Bonelli a Espanya

Aquesta iniciativa del Govern de les Illes Balears ha coincidit amb altres dos semblants a Madrid i Navarra, on s'estan alliberant àguiles coabarrades per reforçar les seves petites poblacions de coabarrada. L'equip mallorquí està coordinat amb aquests dos projectes.

El projecte de Madrid, executat per GREFA, va començar un any abans, amb l'alliberament de dos exemplars, als quals hi han seguit quatre més el 2011. A Navarra, a iniciativa del Govern Foral, s'han alliberat dos polls el 2011.

Frédéric Larrey & Thomas Roger

Carlota Viada